
Køpasienter med Kiel-fergen

HOVEDREPORTASJE

KARI RONGE

Email: kari.ronge@legeforeningen.no

Tidsskriftet

I november 2000 bevilget Stortinget 1 milliard kroner til kjøp av operasjoner utenlands. Først ute er kjøpasientene fra Buskerud, der planleggingen er kommet lengst. Tyske sykehus lokker med norsktalende helsepersonell.

En måned før behandlingen av statsbudsjettet for 2001, gikk en samlet opposisjon på Stortinget inn for å sette formelle budsjettkrav til side, og ta et solid grep for å gjøre noe med pasientkøene som teller 290 000 ventende personer. Resultatet ble vedtaket om 1 milliard kroner, og at pengene kan overføres til i år.

Pasientbroen skal i første rekke opprettes ved sykehus i Sverige, Frankrike og Tyskland. Egenandelen for pasienter som takker ja til tilbudet, blir 400 kroner.

Sosial- og helsedepartementet reagerte straks. I slutten av november 2000 fikk alle fylkeskommuner tilbud om å sende pasienter til utlandet. 1 400 ferdig utredede kjøpasienter i Østfold fikk tilbud midt i førjulstria og ifølge *Fredriksstad Blad* (1) førte dette til telefonstorm til Sykehuset Østfold. Allerede uken etter brevet kom fra sykehuset, hadde 500 pasienter henvendt seg for nærmere informasjon og 200 av disse takket ja til tilbudet om operasjon i Tyskland. I ettertid har flere Østfold-pasienter blitt betenkte i frykt for bakteriesmitte, mens oppdaterte tall fra Akershus viser at 70 % vil reise.

Mest ortopedi

Like før jul reiste også en delegasjon fra Buskerud fylkeskommune og Rikstrygdeverket til Tyskland for å fremforhandle avtaler med aktuelle sykehus i delstaten Schleswig-Holstein.

– Det er mye som må innarbeides i standardkontraktene med de utenlandske sykehusene, sier Gerd Vandeskog i Sosial- og helsedepartementet.

– Blant annet må infeksjonsfare og erstatningsrettslige forhold avklares. Norsk Pasientskadeerstatning omfattes ikke av hva som skjer i utlandet, derfor må det opprettes egne forsikringsordninger for denne pasientgruppen, sier hun.

Vandeskog anslår at 5 000 – 6 000 pasienter vil få tilbud om behandling i utlandet. Hun opplyser at ortopediske operasjoner

topper ventelisten, men at det også er behov for gynekologiske inngrep, plastisk kirurgi og øre-nese-hals-operasjoner. Myndighetene satser også på å sende noen hundre ryggpasienter til Sverige.

Fritt sykehusvalg

Pasienter fra Buskerud vil bli prøvekluter for pasientbroen. Dels på grunn av erfaringer med tilsvarende behandlingsreiser til Sverige, dels fordi fylkeskommunen allerede har etablert et samarbeid med sykehus i Kiel-området. Dessuten har Buskerud, som del av Helseregion Sør, praktisert fritt sykehusvalg siden 1994. Fra 1. januar ble resten av landet inkludert i denne ordningen, ettersom fritt sykehusvalg ble lovfestet i den nye pasientrettighetsloven.

– Operasjon i utlandet er et spesialtilbud, ingen rettighet. Det vil derfor være å trekke det noe for langt hvis man inkluderer behandling ved utenlandske sykehus i den nye ordningen, sier Vandeskog. Hun legger til at pasientbroen er beregnet for dem som etterspør et slikt tilbud.

– Vil pasientene heller opereres i Norge, skal de selvsagt bli det, presiserer hun. Samtidig gjør Vandeskog det klart at ordinær poliklinisk oppfølging, kontroll og eventuell etterbehandling av pasienter som har vært behandlet i utlandet, skal

foretas i Norge. Det samme gjelder utredning før behandlingsreisen.

Sikrer tysk drift

Buskerud fylkeskommune har innhentet priser på åtte ortopediske operasjoner og andre mindre inngrep, blant annet sterilisering. Helsemyndighetene i Kiel-området leverte kostnadsoverslag som ligger 50–90 % under de norske. Mens en artroskopioperasjon koster 9 700 kroner i Norge, vil den koste ca.

5 000 kroner ved et sykehus i delstaten Schleswig-Holstein. Av større inngrep koster det knapt 65 000 kroner å sette inn en hoftelddsprotese, pluss etterbehandling. Dessuten inkluderer tilbudet fra delstatens klinikker omfattende kreft- og hjertekirurgi. Ved ett av de store sykehusene stiller en egen prosjektgruppe norsktalende leger og pleiere til disposisjon, døgnet rundt.

Ifølge *Aftenposten* (2) er grunnen til den store prisforskjellen at tyskerne selger ut ledig kapasitet. Overkapasiteten skyldes omlegging av sykehusdriften til mer dagbehandling. Tyske helsemyndigheter frykter at kapasiteten raskt vil bli bygd ned, med mindre sykehusene påtar seg operasjoner utenfra.

Yngre menn først ut

Den økonomiske gevinsten av operasjonskjøp i utlandet blir ikke så store for den norske statskassen. I tillegg kommer nemlig reise- og oppholdsutgifter, forsikringer, utgifter til ledsager og transport til og fra det aktuelle sykehuset. Også dette er kostnader som skal inngå i milliarden Stortinget sa ja til. Det skal samtidig legges til grunn at bevilgningen dekker kostnader til smitteberedskap i Norge og eventuelle erstatningskrav ved feilbehandling.

Sosial- og helsedepartementet planla at de første pasientene kunne reise før jul. Per januar jobbes det fremdeles med kravspesifikasjoner og utvelgelseskriterier fra departementets side.

Koordinatorer i Buskerud, Liv Hausmann, sier at et titall pasienter blir operert i Tyskland i løpet av januar. Blant dem som fikk æren av å åpne pasientbroen 17. januar, var fire yngre menn som trengte artroskopi- inngrep. Disse reiste med Kiel-fergen, men det kan også bli aktuelt å sende pasienter med fly, opplyser assisterende fylkeshelsesjef Svein Jacobsen.

Rikstrykdeverket skal stå for den praktiske organisering av behandlingsreisene. Etter at en forprosjekteringsgruppe var i sving frem til lille julaften i fjor, tiltrådte personaldirektør Jan Ove Nesse ved Høgskolen i Vestfold 15. januar stillingen som leder av prosjektet Kjøp av helsetjenester i utlandet 2001, med varighet i ett år. Nesse sier at også operasjoner i land utenfor Europa kan bli aktuelle, ettersom milliarder skal inkludere den eksisterende ordningen med kjøp av spesialisthelsetjenester utenlands. Han vil nødig uttale seg om innhold og organisering av prosjektet før han tiltrer, men antyder at hjerte- og karinngrep på barn, utført i USA, også kan være en del av helsemilliarder Stortinget har bevilget.

LITTERATUR

1. Kristoffersen R. Telefonstorm til SØ. Fredriksstad Blad (nettutgave) 19.12.2000.
2. Willersrud A. Schleswig-Holstein sykehus håper på norske pasienter: Vil operere til spottpris. Aftenposten (morgenutgave) 14.11.2000.

Publisert: 20. januar 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 15. februar 2026.